T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

CİLT 4

42. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

42. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu

42. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI

CİLT 4

23-27 MAYIS 2022
DENİZLİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3734/4
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 195/4

Editör
Dr. Adil ÖZME

23-27 Mayıs 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen 42. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu Denizli Pamukkale Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirlmiştir.

e-ISSN: 2667-8845

Grafik Tasarım
Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafı
Bahadır Duman, Tripolis 2021 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları

Not: Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

Ankara 2023

Mustafa ŞAHİN
İZNİK GÖLÜ BAZİLİKAL KİLİSESİ SUALTI KAZILARI - 2021 159

Mücella ERDALKIRAN, Celal ULUDAĞ, Cihan AVCI
GÜRCÜTEPE 2021 YILI KAZISI 173

Müjde PEKER, Daniş BAYKAN, Göknur BEKTAŞ, Ceren BAYKAN, Dinçer Savaş LENGER,
Selma GÜN, Muhsine Eda ARMAĞAN
NİF (OLYMPOS) DAĞI ARAŞTIRMA VE KAZI PROJESİ: 2021 YILI KAZISI 185

Necmi KARUL, Nisa SEMİZ, Nizar POLAT
KARAHANTEPE 2019-2021 ÇALIŞMALARI 205

Nevzat ÇEVİK, Süleyman BULUT, Beste TOMAY, Burak TAKMER, Erhan ÖZKAN,
Sema TALU, Cüneyt ÖZ, Mehmet ŞENGÜL, Fatih YILMAZ, İlkiz ÖZTÜRK
MYRA VE ANDRİAKE KAZILARI 2021 ÇALIŞMALARI 221

Nicholas CAHILL
SARDİS 2021 235

Nurettin ARSLAN, Beate BÖHLENDORF-ARSLAN, Caner BAKAN,
Nilden ERGÜN, Mehmet AYAZ
2021 YILI ASSOS KAZI ÇALIŞMALARI 249

Nurettin KOÇHAN, Ahmet TERCANLIOĞLU, Feride İMRANA ALTUN,
Serdal GÜNDOĞDU, Ayşe YILDIRIM, Korkmaz MERAL
KYZİKOS 2021 265

Nurettin ÖZTÜRK, Gencay GÜLOĞLU, Alper ATAY, Muhemmet BAKIRCI
2021 YILI TRALLEİS ANTİK KENTİ KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI 277

Olivier Can HENRY, İpek DAĞLI
LABRAUNDA 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI 391

Olivier Can HENRY, İpek DAĞLI
LABRAUNDA 2021 YILI ÇALIŞMALARI 311

MYRA VE ANDRİAKE KAZILARI 2021 ÇALIŞMALARI

Nevzat ÇEVİK*
Süleyman BULUT
Beste TOMAY
Burak TAKMER
Erhan ÖZKAN
Sema TALU
Cüneyt ÖZ
Mehmet ŞENGÜL
Fatih YILMAZ
İlkiz ÖZTÜRK

2021 kazı sezonunda Myra tiyatrosunun orkestrasında ve sahne binasında kazı, temizlik ve düzenleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Resim: 1). Geçmiş yıllarda olduğu gibi bu sezonda da başta Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü olmak üzere, Akdeniz Üniversitesi ve Demre Belediye Başkanlığından çeşitli destekler alınmıştır.[1] Tiyatronun orkestrası ve sahne binasında yoğunlaşan kazı çalışmaları dışında, çeşitli araştırmalar, koruma çalışmaları, depo ve ofis çalışmaları, küçük eser onarımları ile envanter ve yayın hazırlık çalışmaları sürdürülmüştür. Kazılarda oldukça önemli veriler elde edilmiş olup, aşağıda özetlenmiştir.

* Prof. Dr. Nevzat ÇEVİK, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Antalya/TÜRKİYE.
Öğrt. Gör. Süleyman BULUT, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü. Antalya/TÜRKİYE.
Doktorant Beste TOMAY, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji A.B.D. Doktora, Antalya/TÜRKİYE.
Doç. Dr. Burak TAKMER. Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Antalya/TÜRKİYE
Öğrt. Gör. Erhan ÖZKAN. Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Isparta/TÜRKİYE
Doktorant Sema TALU. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji A.B.D. Doktora, Antalya/TÜRKİYE.
Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt ÖZ. Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Diyarbakır/TÜRKİYE.
Doktorant Mehmet ŞENGÜL. Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji A.B.D. Doktora, Antalya/TÜRKİYE.
Arş. Gör. Dr. Fatih YILMAZ. Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları A.B.D, Antalya/TÜRKİYE.
M.A. İlkiz ÖZTÜRK. Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji A.B.D. Yüksek Lisans. Antalya/TÜRKİYE.

1 Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü başta olmak üzere Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğüne, Likya Uygarlıkları Müzesi Müdürlüğüne, Demre Belediyesine, Demre halkına ve özellikle kazılarımıza büyük emek veren yüksek lisans öğrencilerimiz Yiğit Usumi, Seher Selvi, Elif Terzi Öz, Amed Arjin Yıldız'a ve lisans öğrencilerimize gönülden teşekkür ederiz.

MYRA TİYATROSU ORKESTRA KAZILARI

Myra tiyatrosu orkestrasında daha önceki yıllarda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında Helenistik tiyatro *cavea*sının izlerine rastlanmış olması sebebiyle hem Roma Dönemi tiyatrosu öncesi Helenistik tiyatronun sahne binasının izlerini sürmek hem de "Roma Dönemi tiyatrosu öncesinde nasıl bir yapılaşma vardı?" gibi soruları yanıtlamak için 2020 yılı kazı sezonunda alanda orkestra ve sahne binasının tamamında arkeojeofizik çalışmaları gerçekleştirilmiş ve elde edilen anomaliler doğrultusunda 3x3 m.lik açma karelajları planlanarak kazı çalışmalarına başlanmıştır (O-A4, O-A5, O-B4, O-B5, O-B6, O-C4, O-C5, O-C6, O-D4, O-D5, O-D6, O-E4, O-E5, O-E6, O-F4, O-F5, O-F6, O-G4, O-G5 ve O-G6 kodlu açmalarda) (Resim: 2).

2021 yılı kazı sezonunda da bazı açmalarda çalışmalar devam etmiş olup yapılan planlama doğrultusunda yeni açmalarla da kazılar sürdürülmüştür (O-A4, O-A5, O-A8, O-B4, O-B5, O-C4, O-C5, O-D4, O-D5, O-E4, O-E5 ve O-F4, O-F5). İki sezonda O-A ve O-G kodları arasında toplamda 21 açmada gerçekleştirilen kazı çalışmalarında gerek Myra gerekse de kıyı Likya şeridi için önemli veriler elde edilmiştir.

O-A4/5 ve O-B4/5 Açmaları

İlk olarak O-A4/5 ve O-B4/5 açmalarında, O-B5'i kuzey-güney doğrultusunda kesen moloz taş duvarın altında kalan alüvyon içindeki pişmiş toprak figürinler ve seramikler gibi buluntuların açığa çıkarılabilmesine yönelik olarak çalışmalar başlamıştır. Bu alandaki 2021 çalışmaları 2020 çalışmalarındaki bulguların izinde bir "devam" kazısı niteliğinde gerçekleştirilmiştir (Resim: 3).

2020 yılında Myra tiyatrosunun orkestrasında gerçekleştirdiğimiz çalışmalarda O-A4/5 ve O-B4/5 açmaları ile O-D4 açmasında pişmiş toprak figürinler başta olmak üzere pişmiş toprak ve metal kaplar ile kemiklerden oluşan buluntular ele geçirilmiştir. Söz konusu açmalarda gerçekleştirilen çalışmalarda ortaya çıkarılan farklı dönem duvarları, mekanları ve buluntular bize Roma Dönemi tiyatrosundan önceki yapılaşma hakkında önemli veriler sunarken cevaplanmayı bekleyen yeni sorular da yaratmıştır. En üst katmanda yer alan geç dönem duvarları ile Roma Dönemi tiyatrosu öncesinde yapıldığını düşündüğümüz doğu-batı uzantılı iri blok taşlardan oluşturulmuş duvar önem arz eder. Doğu-batı doğrultulu bu duvar blokları batı yönünde Roma Dönemi *cavea*sının altına girmektedir. Bu tespit, duvarın yapılma tarihi (Roma öncesi) ile ilgili bilgi verse de duvarın nasıl bir yapıya ait olduğu henüz kesinleşmemiştir. Daha alt katmanlarda ise buluntuların desteklediği Helenistik Dönem kullanımına ait bir yapılaşma izlenebilmektedir. Söz konusu açmaların oluşturduğu mekân ya da mekânlar bütünü, bu alanın Roma Dönemi -tiyatro- öncesinde farklı bir işlevde kullanıldığını göstermektedir. Söz konusu yapılaşmanın niteliğini anlamak ve soruların cevaplanması adına, 2021 yılında aynı önceki yıl açmalarının devamı niteliğindeki açmalarda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında pişmiş toprak figürin parçaları ele geçirilmeye devam etmiştir. 2020 ve 2021 sezonlarında tüm halde çıkanlar ve tümleyebildiklerimizle birlikte yüze yakın olan

sağlam pişmiş toprak figürin, henüz araştırmakta olduğumuz sayıları 150'ye yakın baş ve yüzlerce diğer parçalar düşünüldüğünde bu sayının çok daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Benzersiz figürin koleksiyonunun en önemli yanı her bir figürinin farklı zaman, farklı dönem ve farklı ikonografide olmasıdır. Üzerlerinde orijinal boya kalıntılarıyla birlikte bulunmuş olmaları dönemin boya kullanımı ile ilgili de güçlü fikirler vermektedir. İçinde bulundukları mimari düzenleme ve donatılar yanında, bulunuş biçimleri de figürinlerin içinde bulundukları uygulama konusunda yarı aydınlık fikirler verir niteliktedir. Şimdilik çeşitli yarı tanrı, tanrı, tanrıça, kadınlar, erkekler, çocuklar, hayvanlar, süvariler, adak levhaları gibi geniş bir yelpazede çeşitlenen figürinler içerisinde daha önce ele geçmemiş tipler de yer almaktadır. Yarı tanrı figürinleri genç Albertini Heraklesi ile temsil edilmektedir. Tanrıçalar arasında ise Aphrodite figürinleri yoğunlukta olsa da Artemis de bulunmaktadır. Genel figürinler arasında en fazla bulunan tipler genç çıplak erkekler, *kourotrophos*lar, süvariler ve giyimli kadınlardır. Tüm kontekst düşünüldüğünde Myra figürinleri oldukça zengin bir tipoloji göstermektedir. Zengin tipolojinin yanı sıra figürinlerin buhar deliklerinin üzerindeki yazıtlar ile tespit edilen farklı atölye-ustalara ait imzalar, farklı saç ve giysi düzenlemeleri, stiller, çeşitli renklerde boya kullanımı gibi özellikleri ile de pişmiş toprak figürin araştırmalarına yeni ve önemli katkılar sunmaktadır.

2020 ve 2021 sezonlarında ele geçirilen figürinler üzerindeki ilk değerlendirmelerimize göre buluntular M.Ö. 3. yüzyıl ile M.S. 1. yüzyıl tarihleri aralığında yer almaktadır. Pişmiş toprak figürinler Sema Talu tarafından doktora tezi olarak kapsamlıca çalışılmaktadır.

İçerisinde son yakılan ateşin küllerinin de korunduğu bir ocak bulunan mekân ile (O-A5/6 ve O-B5/6 sınırları içerisinde) pişmiş toprak figürin buluntularının ele geçirildiği mekânın (O-A4/5 ve O-B4/5 sınırları içerisinde) zemin düzenlemesi aynı nitelikte ve aynı seviyededir. Ocaklı oda diğer kısımdan orta boyutlu molozlar ile örülmüş güneydoğu-kuzeybatı doğrultulu duvar ile ayrılmaktadır. Bu duvardan itibaren buluntular da değişiklik göstermektedir. Her iki kısımdan da Helenistik Döneme ait seramik parçaları ele geçirilmiştir.

Ancak bu mekanların en yoğun buluntu grubunu oluşturan pişmiş toprak figürinlerin ocaklı mekânda bulunmaması, aksine bu figürinlerin odaları/mekânları ayıran duvarın kuzeyinden itibaren, neredeyse duvara bitişik olarak başlaması önemli bir tespittir. Bu durum, henüz tüm sınırlarını bilmediğimiz mekanların niteliği ve düzenlemesi hakkında da fikir vericidir.

2020 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda, O-A4/5 açmalarında kenarı kireç ile sıvalı bir platform? bulunduğu tespit edilmiş ve pişmiş toprak figürinler, kandiller, çeşitli pişmiş toprak ve metal kaplar ile hayvan kemiklerinin buraya bilinçli olarak yerleştirildiği ve buradan aşağı devrilmiş/akmış oldukları görülmüştür. Ancak çeşitli taşlarla bir sınırla ayrılan O-B4/5 açmalarındaki figürin buluntularının durumu, buraya atılıp yığılmış olduklarını gösterir şekildedir. Tüm gruplar ve mekân ya da mekanlar bütününün düzenlemesi düşünüldüğünde platform olarak adlandırılan kısımda bir ritüel düzenlenmiş olduğu ve buluntuların belki de burada bir süre durduktan sonra O-B4/5 olarak adlandırılan kısma atılmış oldukları tasavvur edil-

miştir. O-B4/5 açmalarındaki buluntuların bu noktaya yığıldığı görüşümüz O-B4/5 açmaları doğusunda kalan duvarın altından ele geçirilen bulgularla güçlenmiştir. Söz konusu duvarın altındaki alüvyonal katmandan ele geçirilen buluntuların durumları "atılma" durumunu destekler niteliktedir. O-A4/5 açmalarındaki platformun güneyine devrilen buluntular ise olasılıkla burada oluşturulan bir platformun? üzerinden düşmüş olmalıdır.

Buluntuların buraya atılması ile ilgili başka bir olasılık ise, çevredeki mezarların kullanımının bitiminde buluntuların bu alana atıldığı yani aslında alanın *bothros* olarak kullanılmış olabileceğidir. Ocak ve platformun varlığı bu görüşü zayıflatmaktadır. Tüm bu soruların aydınlığa kavuşabilmesi için daha fazla veriye ihtiyaç duyulmaktadır.

O-A4/5 ve O-B4/5 açmalarından ele geçirilen pişmiş toprak figürinler ve seramikler gibi çeşitli buluntuların niteliği oldukça benzerdir. Pişmiş toprak figürinler kil özellikleri ve fırınlama teknikleri incelendiğinde söz konusu benzerlikler göze çarpmaktadır. 2020 yılı kazı sezonunda O-A4/5 açmalarındaki platformun güneyinden hayvanlara ait kemikler ve boynuzların ele geçtiği kaydedilmiştir. 2021 yılında O-B4/5 açmalarının doğusundaki duvar altında yapılan çalışmalarda bir boynuz daha ele geçirilmiştir. Duvar altından ele geçirilen örnekler arasında *unguentarium*lar, *lykion*, kandiller ve pişmiş toprak figürinler de bulunmaktadır (Resim: 4-6).

Alanın tamamında gerçekleştirilen çalışmalar -540 cm. seviyesinde son bulmuştur. Kazı sonrasında 2020 yılında kesit duvarında görülenler dışında çok sayıda buluntu ele geçirilmiş ve önceki buluntularla tümlenebilecek olası parçalara da ulaşılmıştır. Parçaları tümleme -eşini bulma- çalışmalarına 2022 sezonunda devam edilecektir. İlerleyen çalışmalarda mekân-buluntu ilişkisi ile mekanların niteliği ve mekanların birbirleriyle ilişkileri daha da netleşecektir.

O-A8 Açması

Tiyatronun batı *parados*unda (O-A8 açmasında), orkestraya giriş eşiği olarak kullanılmış olan devşirme bir yazıtlı bloğun koruma altına alınması amacıyla yapılan kazıda, bloğun iki cephesinde de yazıt olduğu tespit edilmiştir (Resim: 7). Bir yüzdeki 40 satırlık yazıtta, Claudius Döneminde Galatia Eyaleti'nin *procurator*u olan Marcus Arruntius Aquila'nın adının geçmesi nedeniyle yazıt M.S. 1. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlenmiştir. Diğer yüzdeki yazıt yıllarca yüzeyde -zeminde- aşınmış olması nedeniyle tam okunamamakta olup çözümleme çalışmaları sürmektedir. Yazıtın içeriği hem Myra hem de Likya için oldukça önemlidir. Kentte bir *gymnasium*un ve bir de tiyatronun M.S. 1. yüzyıl ortalarındaki varlığını kesin olarak belgeleyen ilk epigrafik belge niteliği taşımaktadır. Yazıt, tiyatroda retorik gösterilerin düzenlendiğine dair bilgi de vermektedir. Yazıtta söz edilen tiyatronun, Helenistik tiyatronun son varlık dönemine mi yoksa Roma Dönemi tiyatrosunun başlangıç dönemine mi ait olduğu şimdilik belirsizdir. Eşik olarak kullanılan bu yazıtlı bloğun olasılıkla bir *gymnasium*dan buraya tiyatronun arenaya dönüştürüldüğü dönemde veya biraz daha öncesinde taşındığı düşünülmüştür.

Yazıtlı blok kaldırıldıktan sonra sahne binasının temel seviyesini öğrenmek amacıyla çalışmalara bu doğrultuda devam edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda temelin en alt seviyesi -489 cm. olarak tespit edilmiştir.

O-C, O-D, O-G, O-E ve O-F Açmaları

O-C4/5 açmalarında -732 cm.ye, O-D4/5 açmalarında -632 cm.ye, O-E4/5 ve O-F4/5 açmalarında ise -748 cm. seviyesine dek inilmiştir. O-C ve O-G açmalarında farklı seviyelerde gerçekleştirilen çalışmalarda farklı katmanlaşmalarda çeşitli seramik buluntuları ele geçirilmiştir (Resim: 8). Klasik ve Helenistik Döneme tarihlendirilen kandil, seramik ve diğer buluntuların dışında; O-C ve O-D açmalarında gerçekleştirilen çalışmalarda ulaşılan en alt noktada Geç Kalkolitik seramik parçaları tespit edilmiştir (Resim: 9). İncelemeler sonucunda söz konusu seramikler Geç Kalkolitik Döneme tarihlenmiştir. Myra'nın en erken arkeolojik buluntularını oluşturan bu seramikler aynı zamanda kıyı Likya'nın dip tarihinin aydınlatılmasına yönelik önemli katkılar sunar. Kıyı Likya için bir ilk olması ve Myra ve dolayısıyla da Likya için çok önemli olan söz konusu seramikler ve tüm buluntuların detaylı incelemeleri sürmektedir.

Söz konusu alanda O-D4 açması içerisinde de O-A4/5 ve O-B4/5 açmaları ile aynı katmanda pişmiş toprak figürinler tespit edilmiştir. O-D4 açmasının kuzey duvar kesitinin güneyinde yer alan yaklaşık 63x22 cm.lik bir kısma yığın halinde atılmış olarak tespit edilen figürin parçaları hassasiyetle belgelenmiştir. Figürinler içerisinde, *kourotrophos*, çocuk süvari, eros ve çıplak erkekler ile giyimli kadın figürinleri yer almaktadır (Resim: 10). O-D4 açmasında ele geçirilen figürinler; tipoloji, stil ve fırınlama teknikleri vb. açısından O-A4/5 ve O-B4/5 figürinlerine oldukça benzerdir.

Figürin buluntularına O-B4/5 açmalarının doğusunda yer alan komşu alan yerine (O-C4/5) bir sonraki alanda (O-D4) rastlanılması sürpriz olmuştur. Bu durum figürinlerin beklenmedik alanlara da yayılmış olabileceğini göstermektedir.

Orkestranın yaklaşık merkezinde doğu-batı yönelimli kalın duvar ile onun hemen kuzeyindeki küçük moloz taşlarla örülen duvarlardan oluşan ve fonksiyonlarını net olarak henüz tespit edemediğimiz mekanlara ait duvarlar arasında kalan bölümlerde yaptığımız kazılarda, tüm açmalarda benzer bir katmanlaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Moloz taş duvarın alüvyon üzerindeki taş yongalarından oluşan bir blokaj üzerine inşa edildiği görülmüştür. Alüvyonlu katmanın altındaki kırmızı renkli ve moloz taşlı katmanın, tiyatronun kuzeyindeki kaya mezarlarının da bulunduğu yamaç akıntısı olduğu düşünülmüş ve katman içinden yoğun olarak M.Ö. 7. yüzyıl ile M.S. 1. yüzyıl arasına tarihlenen çeşitli seramiklere rastlanmıştır. Yoğunlukla siyah glazürlü seramiklerin yer aldığı bu katmanda M.Ö. 7. yüzyıla tarihlenen dalga bezekli seramikler ile konsantrik daire bezemeli seramikler de bulunmaktadır (Resim: 11).

Diğer yandan orkestra içindeki iki farklı teknikte örülmüş duvarlar ve bu duvarlarla oluşturulan yapı veya yapıların fonksiyonu ile inşa tarihini tespit etmeye yönelik araştırma ve değerlendirmelerimiz devam etmektedir.

Orkestrada kazı çalışması gerçekleştirilen alan, yapılan planlanlama sonucunda sezon sonunda çatı ile örtülmüştür (Resim: 12-13). Bu geçici örtü sistemiyle hem alan korunmuş hem de ziyaretçilerin güvenliği sağlanmıştır.

SAHNE BİNASI KAZILARI

2020 ve 2021 yıllarında sahne binasının güney cephesindeki merdiven tonozu açığa çıkarılmıştır (T5 ve T6 açmaları). 2021 yılı çalışmalarında bu kısmın sonradan eklendiği anlaşılmıştır. Tonoz ayağında kullanılan devşirme bloğun üzerindeki yazıtın M.S. 1. yüzyılın ilk yarısına ait olduğu ve üzerinde "*Dikaiosynenin ömür boyu pro poleos rahibi olan Osetas oğlu Demetrios'un Demos adına gerçekleştirdiği adağı"* yazdığı anlaşılmıştır. Yazıt hem *hiereus pro poleos* kurumunu hem de Tanrıça *Dikaiosyne* kültünü Myra'da ilk kez belgelemesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bunun dışında tonoz önünde ele geçirilen bloklar, güney cephede yarım kubbeli bir nişin varlığını göstermiştir. Bu veriler güney -dış- cephenin restitüsyonu için son derece önemli olup bu konudaki çalışmalar devam etmektedir (Resim: 14).

DİĞER ÇALIŞMALAR VE ARAŞTIRMALAR

2021 yılı kazı sezonunda yukarıda özetlenen çalışmaların dışında araştırma istasyonumuzda belgeleme, tasnif ve katalog çalışmalarına devam edilmiş ve bunun yanı sıra çeşitli araştırmalar da yürütülmüştür. Myra tiyatrosu orkestrası ve sahne binasında ekibimizce gerçekleştirilen kazı, temizlik ve düzenleme çalışmaları sırasında ele geçirilen pişmiş toprak figürinler ve seramikler başta olmak üzere sikke, metal, cam, kemik ve taş eserler gibi buluntular her yıl olduğu gibi bu yıl da araştırma merkezi laboratuvarında detaylı olarak incelenmiş ve belgeleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Ofis çalışmaları, araziden gelen malzemelerin tasnifi ve depo-kasa sistemine eklenmeleri, fotoğraf çekimleri, temizlikleri, detaylı katalog çalışmaları, restorasyon ve konservasyon işlemleri olmak üzere birkaç kolda gerçekleşmektedir. Bu aşamaların her biri alanında uzman kişiler tarafından ya da onların gözetimindeki öğrenciler tarafından senkronize bir biçimde yürütülmekte ve bu sayede hem belgeleme, araştırma ve koruma işlemleri tamamlanmakta hem de öğrencilere bu işlemler üzerine eğitim verilmektedir. Belgeleme çalışmaları kapsamında Autodesk AUTOCAD, Agisoft ve QGIS, Adobe Photoshop ve Adobe Illustrator gibi dijital belgeleme, işleme ve görüntüleme yöntemleri ile araçları birlikte kullanılmıştır.

Kataloglanan eserler arasında pişmiş toprak figürinler ve parçaları, seramikler, metal ve taş objeler ile sikkeler gibi buluntular yer almaktadır. Envanterlik eserler dışında kalan diğer eserler ise belgelenerek etütlük listelere dahil edilmiştir.

2021 sezonu sonunda Demre Müzesine 11 envanterlik eser ile etütlük nitelikte 5 adet bronz sikke teslim edilmiştir. Bunlar dışında 1465 adet parça da kazı evi deposunda etüt etmek üzere korunmaya alınmıştır. Bu parçalar büyük çoğunlukla pişmiş toprak figürin parçacıkları olup, çalışılması oldukça uzun süreceği nedeniyle kazı evinde korunması tercih edilmiştir.

2021 yılı sezonunda sürdürülen diğer araştırmalar da şunlardır:

1) Tüm Myra ve Andriake yazıtlarının kataloglama çalışmaları bu sezonda da Burak Takmer ve ekibi tarafından sürdürülmüştür.

2) Seramik çalışmaları bu sezonda da Cüneyt Öz tarafından sürdürülmüştür. Bu kapsamda M.Ö. 3. yüzyıl sonlarında üretildiği düşünülen kalıp yapımı kabartmalı kaseler (Megara) ile pi kulplu kaseler ve Myra tiyatrosu sahne binasındaki kazılarda ele geçirilen çoğunluğu M.S. 1. yüzyıl ortaları ile 3. yüzyıl başlarına ait pişmiş toprak kandiller kataloglanarak yayın hazırlığı yapılmıştır.

3) "Myra Tiyatrosu Sahne Binası Mimari Bezemeleri" başlıklı doktora tezi araştırmaları Erhan Özkan tarafından bu sezonda da devam ettirilmiştir.

4) Beste Tomay tarafından doktora tezi olarak çalışılmakta olan Myra-Andriake *ampho-ra*ları bir BAP Projesi kapsamında bu sezonda da sürdürülmüştür.

5) Myra ve Andriake'de bugüne kadar ele geçirilen sikkeler doktora tezi kapsamında Mehmet Şengül tarafından çalışılmakta olup bu sezonda da araştırma ve kataloglama çalışmaları devam etmiştir.

6) 2020 ve 2021 yılı sezonlarında ortaya çıkarılan pişmiş toprak figürinler Sema Talu tarafından doktora tezi kapsamında çalışılmaktadır. Çalışmalar kapsamında belgelenen, kataloglanan ve araştırılan figürinler oldukça önemli veriler sunmaktadır.

7) İlkiz Öztürk tarafından yüksek lisans tezi olarak Andriake *granarium*unda da çalışmalar sürdürülmüştür. Çalışma kapsamında *granarium*un detaylı rölövesi çıkarılarak mimari teknik ve malzeme boyutlarında incelenmiş ve Andriake limanının odağında limanların sosyo-ekonomik etkileri incelenmiştir. Söz konusu tez çalışması bu yıl tamamlanmıştır.

8) Bu sezonda başlatılan mikoloji çalışmaları kapsamında Fatma Akdeniz tarafından mikrokoloniyal bakteriler ve bunların eserlere verdiği zararlar incelenmiştir.

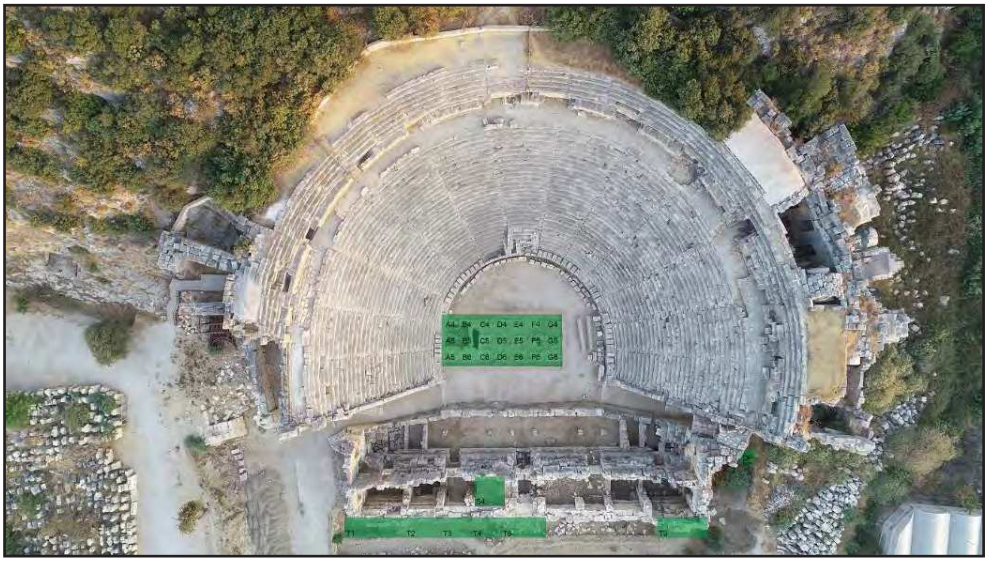

Resim 1: Tiyatro açma karelajları.

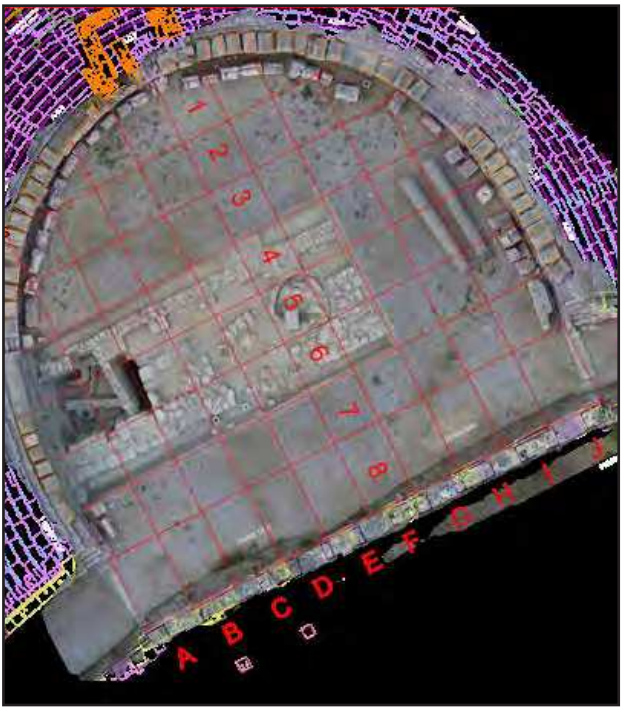

Resim 2: Orkestra açma karelajları.

Resim 3: O-A ve O-B açmaları.

Resim 4: *Unguentarium*lar ve pişmiş toprak figürin.

Resim 5: *Unguentarium*lar ile ele geçirilen erkek figürini.

Resim 6: *Lykion*.

Resim 7: O-A8 açması yazıtlı blok.

Resim 8: D ve E açmaları kuzey kesit. Orthophoto çalışması.

Resim 9: Geç Kalkolitik seramik örneği.

Resim 10: O-D4 açmasından Kourotrophos figürini.

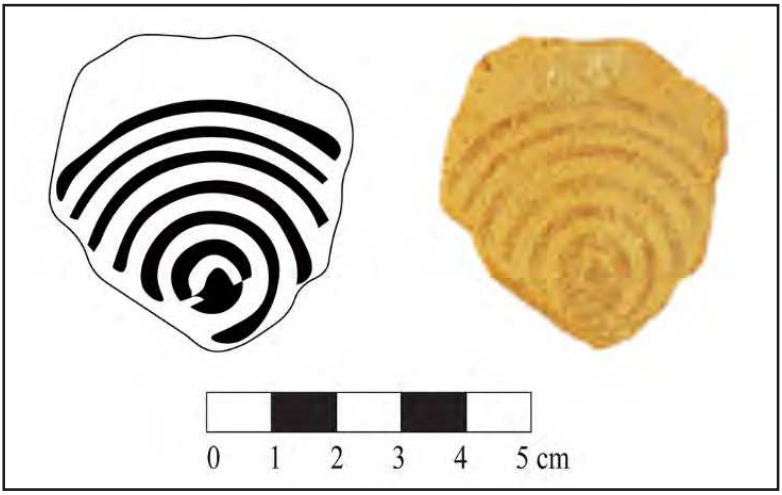

Resim 11: Konsantrik daire bezemeli seramik.

Resim 12: Sezon sonu orkestra açmaları hava fotoğrafı.

Resim 13: 2021 yılı orkestra koruma çatısı.

Resim 14: Sezon sonu sahne binası açmaları hava fotoğrafı.